

Nr. 12–10/110
Data: 29.09.2017
Pagini: 10

Tranziția de la muncă la pensionare

Metodologia cercetării

Cercetarea statistică „Tranziția de la muncă la pensionare (TMP)” este un modul complementar, atașat Anchetei Forței de Muncă (AFM) care s-a realizat în luna martie 2017. Cercetarea a fost organizată și desfășurată conform standardelor stabilite de către oficiul de statistică al Uniunii Europene (Eurostat) pentru cercetarea similară din spațiul UE realizată în anul 2012.

Scopul principal al acestei cercetări prin sondaj este satisfacerea necesității de date relevante în raport cu politicile de protecție socială și incluziune socială, la fel și cu cele de promovare a îmbătrânirii active și prelungire a vieții profesionale.

La elaborarea metodologiei cercetării, Biroul Național de Statistică (BNS) s-a ghidat de normele europene, ajustate la condițiile naționale (Regulamentul (UE) nr. 249/2011 al Comisiei din 14 martie 2011 de adoptare a specificațiilor modulului ad-hoc din 2012 privind tranziția de la viața profesională la pensionare conform [Regulamentului \(CE\) nr. 577/98 al Consiliului](#)).

Chestionarul a fost consultat cu principalii parteneri ai BNS în domeniul politicilor de îmbătrânire activă a populației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Institutul Național de Cercetări Economice.

Obiectivul anchetei

Obiectivul principal este de a furniza informații privind modul în care are loc tranziția de la activitatea profesională la pensionare, motivele care determină ieșirea la pensie, factorii de influență și condițiile care ar putea amâna decizia de pensionare în favoarea prelungirii perioadei de desfășurare a activității profesionale.

Sfera de cuprindere /Populația țintă

Cercetarea TMP cuprinde persoane în vârstă de 50 - 65 ani (inclusiv), cu domiciliul permanent în Republica Moldova (exclusiv regiunea Transnistreană), membri ai gospodăriilor din locuințele selectate pentru AFM, prezente la momentul interviului în țară. Nu fac obiectul cercetării persoanele aflate în străinătate din diferite motive. Prin urmare, indicatorii estimați de BNS nu se referă la persoanele cu vârsta de 50-65 ani aflate peste hotarele țării.

Concepte și definiții

Pe lângă conceptele și definițiile de bază, utilizate în [Ancheta Forței de Muncă](#), în cadrul cercetării TMP au fost utilizate concepte specifice fenomenului studiat, cel mai important fiind conceptul de ”pensie”, care stă la baza analizei procesului de tranziție de la muncă la pensionare.

Definiția operațională utilizată de către BNS în cercetarea TMP a fost formulată astfel, încât să corespundă cât mai aproape de noțiunea stabilită în Legea Nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

Pentru a testa eficiența estimatorilor BNS datele cercetării au fost contrapuse cu datele Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS). Diferențele dintre cele două surse se înscriu în limita erorilor de eșantionare, ceea ce ne permite să afirmăm că definițiile utilizate de către BNS, precum și modul practic de implementare au fost eficiente, și au permis obținerea unor estimatori calitativi, nedepășați, care să reflecte starea reală a lucrurilor.

Pensia constituie un drept bănesc plătit regulat pe baza unor norme legale (în cadrul asigurărilor sociale) foștilor angajați după depășirea unei anumite limite de vârstă ori în caz de boală sau dizabilitate, precum și urmașilor angajaților (copii sau soți supraviețuitori).

Vârsta standard de pensionare este vârsta, după împlinirea căreia, persoana are dreptul, conform legislației, să primească o pensie pentru limită de vârstă.

Pensie pentru limită de vârstă - (cu stagiul complet/incomplet de cotizare) - pensie stabilită în condițiile legii persoanelor asigurate, care au atins vârsta de pensionare și au stagiul de cotizare necesar obținerii dreptului la pensie pentru limită de vârstă. Aici se includ toate persoanele cărora li s-a stabilit pensia pentru limita de vârstă până la 1 ianuarie 1999.

Se includ, la fel, persoanele care (Legea 156/1998) au beneficiat de pensie pentru limită de vârstă în condiții avantajoase: femeile care au născut și au educat până la vârsta de 8 ani, 5 sau mai mulți copii; persoanele ocupate la lucrări foarte nocive și grele; funcționarii publici (inclusiv deputații în Parlament, membrii Guvernului); aleșii locali; procurorii, militarii.

Pensie de dizabilitate - pensie stabilită în condițiile legii (până sau după 1 ianuarie 1999) persoanelor asigurate care și-au pierdut total sau parțial capacitatea de muncă din cauza unei boli obișnuite, unui accident de muncă, unei boli profesionale. În raport cu gradul de pierdere a capacității de muncă, se stabilesc trei grade de dizabilitate. De acest tip de pensie pot beneficia, în principal, persoanele care nu au atins vârsta de pensionare conform legislației în vigoare. La atingerea vârstei de pensionare, persoana trebuie să aleagă între pensia de dizabilitate și pensia pentru limita de vârstă.

Este important să nu se confunde pensia de dizabilitate cu alocația pentru persoane cu dizabilități din copilărie.

Alte tipuri de pensii – pensia de urmaș, pensia pentru vechime în muncă

Important

- Deoarece datele au fost colectate pe parcursul lunii martie 2017, toate estimările, care se referă la ”pensionari” sau ”persoane care beneficiază de pensii”, se referă la persoane care au început să beneficieze de o pensie până la data de 31 martie 2017;
- Conform metodologiei cercetării se consideră că persoana beneficiază de pensie doar dacă a depus toate actele necesare și este sigură că va primi sau deja beneficiază efectiv de pensie.

Principalele rezultate ale cercetării

- În martie 2017, în țară erau circa 672 mii persoane cu vârsta de 50-65 ani. Din ele, 385 mii persoane erau de vârstă pre-pensionară (bărbați 50-61 ani și femei 50-56 ani), iar 286 mii persoane de vârstă pensionară (bărbați 62 ani + și femei 57 ani +).
- O jumătate (50,3%) din persoanele cu vârsta de 50-65 ani primesc o pensie. Printre persoanele de vârstă pre-pensionară ponderea beneficiarilor de pensii este de 16,1%, iar printre cele de vârstă pensionară de 96,5%.
- 21,3% din pensionarii cu vârsta de 50-65 au un loc de muncă. Mai mult de două treimi (68,5%) lucrează în agricultură, în activități de administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială. La fel, peste două treimi (67,9%) sunt salariați, iar o cincime (20,5%) sunt lucrători pe cont propriu.
- Marea majoritate (87,4%) din pensionarii care au un loc de muncă, lucrează din necesitatea de a asigura venituri suficiente familiei proprii.
- Din circa 266 mii pensionari care nu continuă să mai lucreze, doar 23,8% ar dori să lucreze, dacă ar avea posibilitatea. Marea majoritate din pensionarii care nu lucrau, au încetat să lucreze din cauza problemelor de sănătate (56,3%), oboselii (14,5%) sau imposibilității de a găsi un loc de muncă (11,4%).
- Dintre persoanele care nu beneficiau de pensie, 89,2% contribuiau la fondul de asigurări sociale pentru a beneficia în viitor de pensie pentru limita de vârstă.

Din numărul total de persoane cu vârsta de 50-65 ani aflate în țară în martie 2017, circa 338 mii (50,3%) beneficiau de un tip sau altul de pensie¹. Cea mai mare parte din pensionari (61,6%) locuiau la sate, și mai mult de două treimi (69,2%) erau femei.

Tabel 1. Populația cu vârsta de 50-65 ani pe grupe specifice de vârstă, sexe, medii de reședință, martie 2017

	Mii persoane			Procente		
	Total	Beneficiază de pensie	Nu beneficiază de pensie	Total	Beneficiază de pensie	Nu beneficiază de pensie
Total	671,7	338,2	333,6	100	50,3	49,7
Vârstă pre-pensionară	385,4	62,0	323,5	100	16,1	83,9
Vârstă pensionară	286,3	276,2	0,0	100	96,5	3,5
Bărbați	287,8	104,2	183,5	100	36,2	63,8
Vârstă pre-pensionară	224,2	43,1	181,1	100	19,2	80,8
Vârstă pensionară	63,6	61,2	0,0	100	96,2	3,8
Femei	383,9	233,9	150,0	100	60,9	39,1
Vârstă pre-pensionară	161,2	0,0	142,4	100	11,7	88,3
Vârstă pensionară	222,7	215,1	0,0	100	96,6	3,4
Urban	248,4	129,8	118,6	100	52,3	47,7
Vârstă pre-pensionară	131,8	0,0	113,3	100	14,1	85,9
Vârstă pensionară	116,5	111,2	0,0	100	95,4	4,6
Rural	423,3	208,4	215,0	100	49,2	50,8
Vârstă pre-pensionară	253,6	43,4	210,2	100	17,1	82,9
Vârstă pensionară	169,8	165,0	0,0	100	97,2	2,8

¹ Orice tip de pensie: pentru limita de vârstă, de dizabilitate, de urmaș, alte categorii.

Diferența mare dintre ponderea pensionarilor pe sexe se explică prin diferite limite de vârstă stabilite pentru pensionare, pentru bărbați și femei. Dacă se ține cont de aceste diferențe, la calcularea indicatorului pe grupe specifice de vârste, diferența se reduce considerabil. Pentru persoanele de vârstă pensionară, ponderea bărbaților și femeilor care primesc o pensie este aceeași.

Pentru persoanele de vârstă pre-pensionară ponderile diferă, bărbații beneficiind de pensie într-o proporție mai mare decât femeile (19,2% față de 11,7%). Acest fapt se explică prin practicarea de către bărbați, într-o proporție mai mare decât femeile, a unor ocupații în care se permite pensionarea mai devreme de atingerea vârstei de pensionare și a ocupațiilor cu risc mai mare de accidentare (care provoacă dizabilitate).

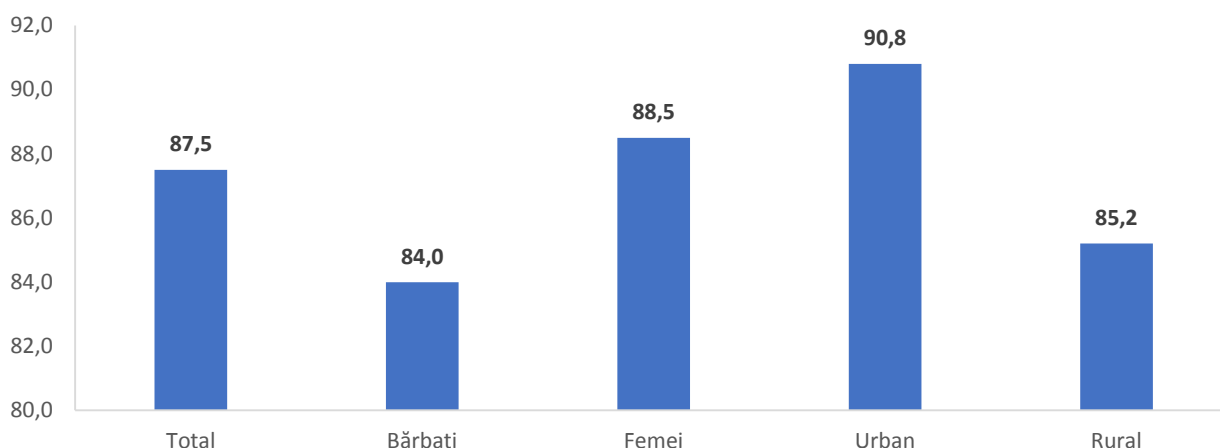
Beneficiarii de pensii pentru limita de vârstă

Pensia pentru limita de vârstă este oferită persoanelor care, la atingerea unei anumite vârste stabilite prin lege, întrunesc criteriile necesare privind perioada de contribuție la bugetul asigurărilor sociale. La momentul desfășurării cercetării, limita de vârstă era de 57 ani pentru femei și 62 ani pentru bărbați.

Astfel, din numărul total de persoane de vârstă pensionară incluse în sfera de cuprindere a cercetării, 87,5% beneficiau de pensii pentru limită de vârstă. Restul persoanelor beneficiau de pensii pentru dizabilitate sau de urmaș (8,6%) sau nu beneficiau de nici-o pensie (circa 4%)¹.

Cele mai mici ponderi ale beneficiarilor de pensii pentru limita de vârstă, în totalul populației de vârstă pensionară, au fost estimate pentru bărbați și pentru locuitorii satelor.

Diagrama 1. Ponderea beneficiarilor de pensii pentru limita de vârstă, în totalul populației de vârstă pensionară, pe sexe și medii de reședință, martie 2017, procente

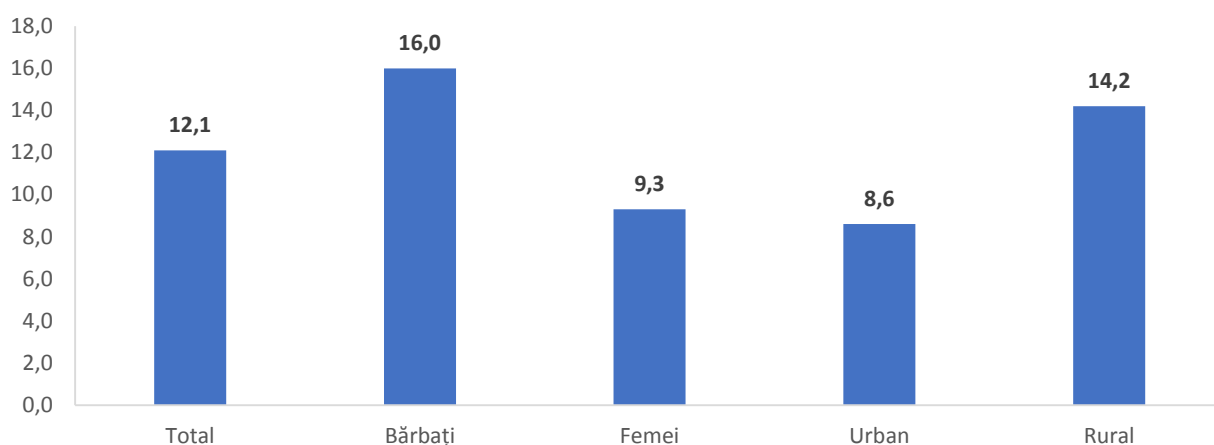
Alte tipuri de pensii

Al doilea tip de pensii, de care beneficiază un număr semnificativ de persoane, este pensia de dizabilitate. De acest tip de pensii beneficiază persoanele asigurate, cărora conform normelor legale li se stabilește o dizabilitate provocată de o afecțiune generală, un accident de muncă sau o boală profesională.

Din numărul total de persoane cu vârsta de 50-65 ani, 12,1% beneficiau de pensie de dizabilitate.

¹ Din diferite motive, deși au atins vârsta de pensionare, persoanele care nu au dizabilitate și care nu și-au pierdut întreținătorul, nu beneficiază de pensie pentru limita de vârstă. Exemple: stagiul de cotizare insuficient; nesolicitarea pensiei; nefinisarea procedurii legale de solicitare a pensiei; solicitarea pensiei în altă țară.

Diagrama 2. Ponderea beneficiarilor de pensii de dizabilitate, în totalul populației cu vârsta de 50-65 ani, pe sexe și medii de reședință, martie 2017, procente

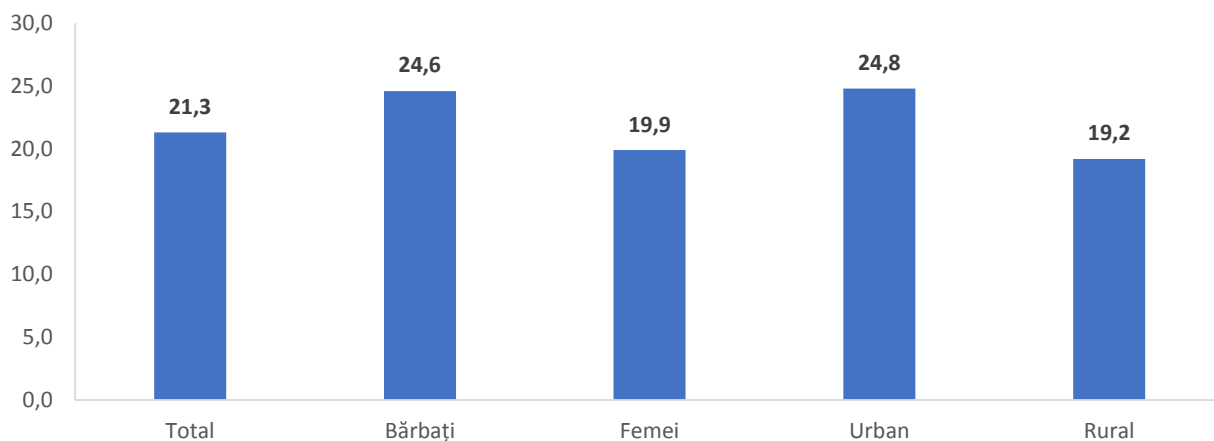
Diferențele pe sexe și medii de reședință, care pot fi observate în grafic sunt semnificative.

Numărul beneficiarilor de alte tipuri de pensii este foarte mic, în raport cu numărul total al pensionarilor. Cu volumul disponibil al eșantionului cercetarea nu a reușit să surprindă destule cazuri pentru a putea estima indicatori de calitate acceptabilă. Din aceste considerente, nu sunt publicate date privind beneficiarii de alte tipuri de pensii decât pentru limita de vârstă și dizabilitate.

Implicarea pensionarilor în activitatea economică (50-65 ani)

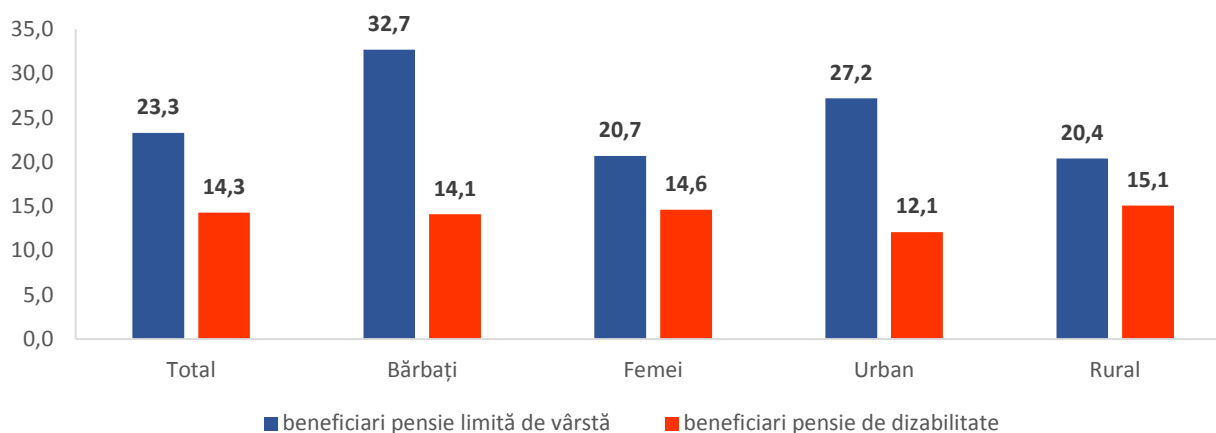
Puțin peste o cincime (21,3%) din cele 338,2 mii persoane care beneficiază de pensie au un loc de muncă. Aceste persoane sunt preponderent femei (64,5%) și locuitori de la sate (55,4%). Printre pensionarii bărbați și cei din orașe ponderea celor care au un loc de muncă este mai mare și constituie aproximativ o pătrime.

Diagrama 3. Ponderea pensionarilor care au un loc de muncă, în totalul pensionarilor cu vârsta de 50-65 ani, pe sexe și medii de reședință, martie 2017, procente

Din cauza capacității reduse de muncă, ponderea celor care au un loc de muncă printre persoanele care beneficiază de pensie de dizabilitate este mult mai mică, decât printre cele care beneficiază de pensie pentru limita de vârstă (14,3% față de 23,3%). În cazul bărbaților și locuitorilor din orașe, această diferență este foarte mare.

Diagrama 4. Ponderea pensionarilor care au un loc de muncă, în totalul pensionarilor cu vârsta de 50-65 ani, pe sexe, medii de reședință și tipuri de pensii, martie 2017, procente

Majoritatea pensionarilor ocupați, au un loc de muncă în activitățile de administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială (39,0%) și agricultură (29,5%). Peste două treimi din ei (67,9%) sunt salariați, iar o pătrime (26,0%) lucrează în ocupații informale¹.

Motivul principal, pentru care pensionarii continuă să lucreze este necesitatea de a completa veniturile familiei (87,5%). În proporție de 75 la sută această categorie de pensionari nu au o claritate privind perioada când vor înceta activitatea profesională. În cadrul cercetării respondenții au fost rugați să se expună asupra factorilor care i-ar încuraja să amâne decizia de încetare a activității profesionale. Astfel, pensionarii care continuă să lucreze au delimitat doi factori principali: modificarea legislației (64,4%) și posibilitatea de a avea un program flexibil de muncă (51,0%). Un salariu/venit mai mare ca factor motivant a fost menționat doar de o pătrime din pensionarii care continuă să lucreze.

Pentru a-și păstra locul de muncă, o parte din pensionari (28%) participă la dezvoltarea profesională prin participarea la cursuri, seminare, instruirii la inițiativa angajatorilor sau din propria inițiativă.

Încetarea activității de muncă

Din numărul total de persoane care beneficiau de pensie (50-65 ani), 78,7% nu aveau un loc de muncă sau o afacere proprie din care să obțină un venit. Din numărul acestora, cele mai mari ponderi le dețineau femeile (70,4%) și locuitorii satelor (63,3%).

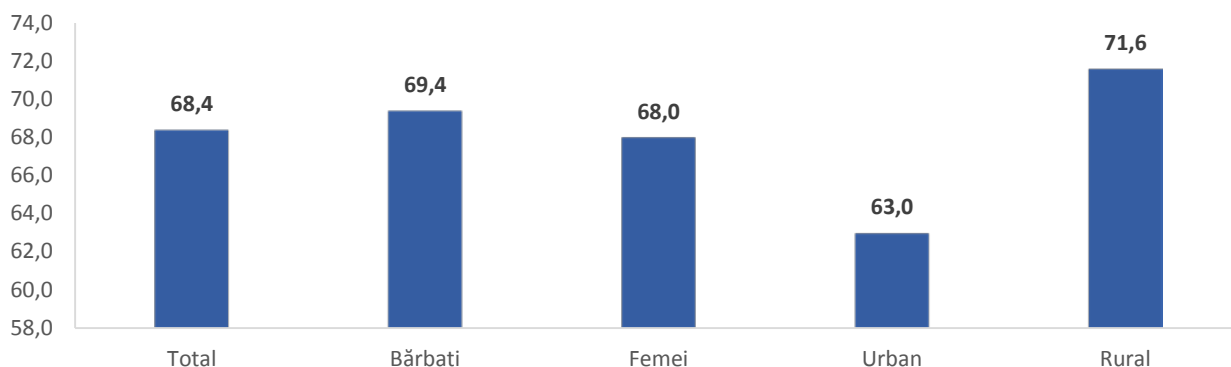
Dintre beneficiarii de pensii pentru limita de vârstă 76,7% nu lucrau, iar în rândul beneficiarilor de pensii de dizabilitate ponderea aceasta a fost de 85,7%.

Peste două treimi (68,4%) din pensionarii care nu au loc de muncă au declarat că nu ar dori să lucreze, chiar dacă ar avea posibilitatea. Diferențe semnificative apar între valorile indicatorului calculat pe medii de reședință. Pensionarii fără loc de muncă din sate sunt mai puțin dornici de a lucra pentru un venit, decât cei din orașe. Posibilitatea de a produce produse agricole pentru consum, pe care o au pensionarii din sate, reduce din necesitatea obținerii veniturilor suplimentare sub formă monetară.

¹

Vezi metodologia Anchetei Forței de Muncă pentru detalii http://www.statistica.md/public/files/Metadate/alte/Metodology_AFM.pdf

Diagrama 5. Ponderea pensionarilor care nu au loc de muncă și care nu doresc să lucreze, pe sexe și medii de reședință, martie 2017, procente

Pensionarii care au menționat că ar dori să lucreze, dacă ar avea posibilitatea (aproximativ 63 mii persoane) au indicat două condiții principale: un mediu mai bun privind sănătatea/siguranța la locul de muncă (82,1%) și posibilitatea de a avea un program de lucru flexibil/individual (71,9%).

Persoanele care nu beneficiază de pensii

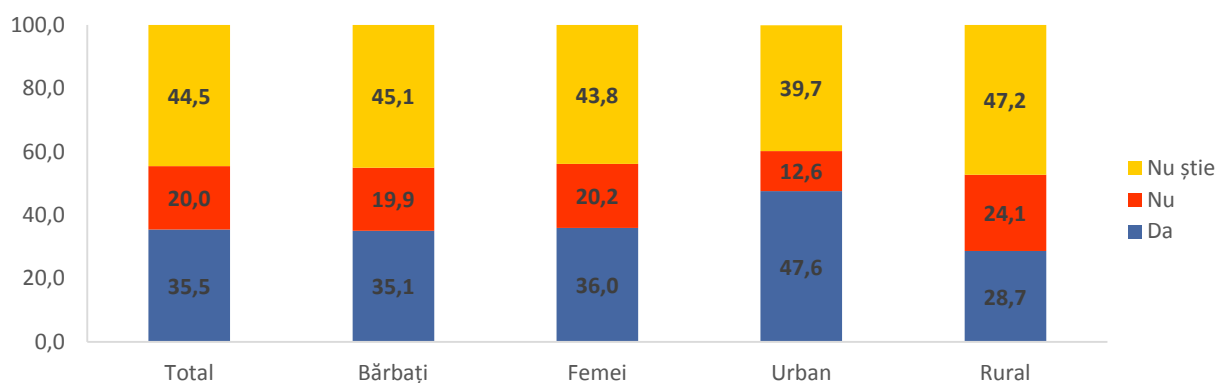
O jumătate (49,7%) din cele 672 mii persoane cu vârsta de 50-65 ani, care în luna martie 2017 se aflau în țară, nu beneficiau de pensii. Majoritatea erau bărbați (55,0%) și locuitori de la sate (64,4%). Printre persoanele de vârstă pre-pensionară 83,9% nu beneficiau de pensii, iar printre cele de vârstă pensionară 3,5%.

Doă treimi (65,9%) din persoanele care nu beneficiau de pensie aveau un loc de muncă. Circa o treime lucrează în activități agricole (30,8%), în administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială - 22,5%, iar în comerț, hoteluri și restaurante - 14,9%. Mai mult de o cincime (22,6%) au ocupații informale.

Din numărul total de persoane care nu beneficiau de pensii, 89,2% au contribuit la fondul de asigurări sociale, pentru a beneficia în viitor de pensie pentru limita de vârstă. Acest indicator nu variază semnificativ pe sexe și medii de reședință.

În situația atingerii vârstei de pensionare conform limitei de vârstă, cele mai multe persoane de vârstă pre-pensionară (44,5%) nu sunt determinate privind continuarea activității de muncă. Totuși, 35% sunt hotărâte să lucreze, iar o cincime (20,0%) au menționat că își vor încheia activitatea profesională.

Diagrama 6. Distribuție persoanelor de vârstă pre-pensionară, după intenția de a lucra după ce vor deveni beneficiari de pensie pentru limita de vârstă, pe sexe și medii de reședință, martie 2017, procente

Nu există diferențe semnificative pe sexe, însă pe medii de reședință intențiile viitorilor pensionari diferă esențial. Locuitorii orașelor sunt mult mai hotărâți să continue lucrul după pensionare. Probabil, costul mai mare al vieții în orașe și lipsa posibilității de a produce produse agricole pentru consumul propriu determină o parte importantă din viitorii pensionari să exploreze posibilitățile de a continua activitatea profesională și după pensionare.

Ipoteza că dorința de a lucra după împlinirea vârstei de pensionare este provocată de îngrijorarea privind insuficiența veniturilor este confirmată și de această categorie de populație: 97,4% au menționat că vor continua să lucreze din motive financiare.

Pentru persoanele care au spus că nu intenționează să lucreze după pensionare, motivele principale sunt oboseala (41,2%) și problemele de sănătate (39,3%).

Numărul persoanelor cu vârsta de 50-65 ani care nu primesc o pensie și nici nu au contribuit la fondul de asigurări sociale este de circa 36 mii persoane. Volumul eșantionului cercetării limitează posibilitățile de a descrie mai detaliat acest grup de persoane. Cu certitudine se poate spune doar că circa două treimi din aceste persoane locuiesc în sate, marea majoritate fiind căsătorite.

Anexă: 2 pagini

Persoană de contact:

Elena Vâtcărău,
șef al direcției statistica pieței muncii
tel. 0 22 40 30 99

Tabelul 1. Distribuția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50-65 ani pe grupe de vârstă, sexe și medii

mii persoane

Grupe de vârstă	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Total	671,7	287,8	383,9	248,4	423,3
50-54	198,4	86,4	111,9	66,1	132,2
55-59	238,1	106,0	132,1	91,0	147,1
60-65	235,2	95,4	139,9	91,3	144,0

Tabelul 2. Distribuția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50-65 ani după starea civilă, sexe și medii

mii persoane

Situația economică	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Total	671,7	287,8	383,9	248,4	423,3
Necăsătorit(ă)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Căsătorit(ă)	466,6	234,6	231,9	158,3	308,3
Văduv(ă)	115,5	0,0	102,1	43,3	72,2
Divorțat(ă)	69,7	31,4	38,4	37,8	31,9

Tabelul 3. Distribuția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50-65 ani după nivelul de instruire, sexe și medii

mii persoane

Situația economică	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Total	671,7	287,8	383,9	248,4	423,3
Superior	91,8	33,2	58,6	63,3	28,5
Mediu	450,2	201,3	248,9	160,3	289,9
Scăzut	129,7	53,3	76,4	24,8	105,0

Tabelul 4. Distribuția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50-65 ani după categorii de pensii și grupe de vârstă

mii persoane

Categorii de pensii	Total	50-54	55-59	60-65
Total	671,7	198,4	238,1	235,2
Pentru limita de vârstă	252,1	0,0	69,3	182,8
De dizabilitate (invaliditate)	81,6	24,0	32,6	25,0
Altă categorie de pensie	0,0	0,0	0,0	0,0
Nu primește pensie	333,5	173,3	134,0	26,2

Tabelul 5. Distribuția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50-65 ani după categorii de pensii, sexe și medii

mii persoane

Categorii de pensii	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Total	671,7	287,8	383,9	248,4	423,3
Pentru limita de vârstă	252,1	55,0	197,1	106,7	145,5
De dizabilitate (invaliditate)	81,6	46,0	35,6	21,4	60,2
Altă categorie de pensie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nu primește pensie	333,5	183,5	150,0	118,6	214,9